

Informatsioon muudatuste kavandamise arutelude hetkeseisust erivajadustega inimeste poliitikas ning jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kavast

Jan Trei, ELVL asedirektor

EESTI LINNADE JA VALDADE LIIT
ASSOCIATION OF ESTONIAN CITIES AND MUNICIPALITIES

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu **valitsusliidu aluspõhimõtted 2016-2019** –
„Vähendame omastehooldajate koormust, võttes arvesse hoolduskoormuse rakkerühma ettepanekuid“ (Sotsiaalpoliitika- ja tervishoid)
- Hoolduskoormuse vähendamise rakkerühma poliitikasuunised, mis kinnitati Valitsuse poolt 2017 detsember (Tellija Riigikantselei).
- 6.12.2018 Vabariigi Valitsuse kabinet otsus, mis kiitis rakkerühma ettepanekud heaks!

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- **Probleemid tänases hoolekandekorralduses:**
- Pereliikmetel on **suur koormus** nii hoolduse pakkumisel kui ka hooldusteenuste eest tasumisel.
- Sotsiaalteenuste **kättesaadavus** ja **kõikuv kvaliteet**.
- Tugiteenused peavad liikuma **abivajajale lähemale** ja **killustatust tervikuna** tuleb vähendada (SKA -Töötukassa (töövõime hindamine)-KOV; inimeste jooksutamine!)
- Regionaalsed erinevused Eestis (soov ühtlustada teenuseid!)
- Teenustele ligipääs sõltub üha enam **teenusekasutaja maksevõimest**.
- Institutsionaalse (hooldekodud) hoolduse eelisarendamine, **alaarendatud koduteenus**, mis toetaks inimeste iseseisvat elamist nende kodus.
- Rahvastiku vananemisega kaasneb hoolduskoormuse ja kõrvalabi vajadus.

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- Ühtse pikaajalise hoolduse süsteemi aluspõhimõtted (rakkerühma ettepanekutest):
- Kõik teenuse pakkumise ja korraldamisega seotud osapooled peavad **tegutsema integreeritult** – eesmärk vähendada **kliendi teekonda teenuseni!** – sotsiaal, tervishoid ja haridusvaldkond integreerida!
- Omastehooldajatele tuleb senisest suuremat tuge pakkuda ning toetada **töötamise ja hooldamise ühitamist.**
- Teenuste osutamine toimub **kogukonnapõhiselt.**

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- **Pikaajalise hoolduse süsteemi loomisel tuleb avalikku raha senisest enam suunata:**
- **1. Kodus elamist toetavate teenuste** mahtude suurendamisse, mis toetavad inimese pikaajalist iseseisvat toimetulekut oma kodus.
- **2. Õendusabi** kättesaadavuse parandamisesse (sõltumata kas inimene vajab seda kodus või hoolekandetasutuses).
- **3. Hooldajatoetuse ühtlustamisse eesmärgil** toetada hoolduskoormusega inimeste **tööturul osalemist** ja elukorralduse paindlikkust (hooldaja ei langeks hooldatavaks ega ei kukus tööjõuturult välja!)
- **4. Inimeste omaosaluse vähendamisse** ning koduteenuste kui institutsionaalse hooldusteenuse eest tasumisel.

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- **6.12.2018** kabinetiistungil otsustas Vabariigi Valitsus:
- 1. Kiita heaks pikaajalise hoolduse süsteemi põhimõtted ja eesmärgid.
- 2. Selleks, et tagada pikaajalise hoolduse osutamine, on avalikest vahenditest (**kohaliku omavalitsuse ja riigi vahendid**) lisaraha vajadus hinnanguliselt üle **161 milj euri** – riigieelarve läbirääkimiste ese! **20-40% ootus, et KOV hakkavad valdkonda rohkem panustama!**
- 3. Nimetatud rahavajadus tekib järk-järgult ning sõltub otseselt teenuste osutamise võimaluste laiendamisest.
- 4. RAM koostöös SOM töötab välja pikaajalise **hoolduse süsteemi loomiseks vajalike** meetmete rahastamisskeemid.

Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava

- **SOM tegevusplaan, kuidas edasi:**
- Pikaajalise hoolduse juhtrühm SOM – hakkame arutama!
- 2019 I pa Väljatöötamise kavatsus
- 2019 a lõpp – seaduste muutmise eelnõud-süsteemi raamistik!
- Eelnõu menetlemine RK-s 2020 I pa
- 2020 RES lisataotlus
- 2021- jõustuvad esimesed muudatused

Erivajadusega inimese poliitika põhimõtete ja abistamise kaasajastamine

- **Valitsuskabineti 21.09.2017 otsus:**
- 1. Tõsta toetusfondis kohalike ülesannete täitmiseks antavad sihtotstarbelised toetused **hiljemalt aastaks 2021 ümber kohalike omavalitsuste tulubaasi**, jaotades vastavad vahendid tulumaksu ja tasandusfondi (üldotstarbelise toetuse) kaudu ja indekseerides seejuures tasandusfondi lisatavate vahendite kasvu.
- 2. Vastavatel valdkonna ministeeriumidel teha analüüs **puudega inimeste perioodiliste toetuste, /.../ja maakondlike arenduskeskuste tegevuste võimaliku üleandmise kohta kohaliku omavalitsuse üksustele**. Analüüsi tulemused esitada Rahandusministeeriumile hiljemalt 2018. aasta IV kvartaliks – **alusanalüüs** on valmis!

Erivajadusega inimese poliitika põhimõtete ja abistamise kaasajastamine

- **Erivajadustega inimeste toetuse ja teenuse alusanalüüs:**
- Alusanalüüsi ettepanek on luua integreeritud sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuteenuste süsteemi kontseptsioon, mis hõlmab puude raskusastme määramist, puudega inimeste vajaduste **terviklikku** hindamist ning teenuste osutamist n-ö „**ühe ukse kaudu**“.

Erivajadusega inimese poliitika põhimõtete ja abistamise kaasajastamine

- **SOM` ettepanekud Vabariigi Valitsusele (pole veel arutanud):**
- Viia erivajadusega inimeste abivajaduse integreeritud hindamine, abi andmise korraldamine ja abi osutamine **kohaliku omavalitsuse tasandile**, säilitades sealjuures riigi võimekuse hinnata abivajadust keerukamate juhtumite (so ulatuslik ja mitmekülgne abivajadus) või vaidluste korral;
- Võtta kasutusele **ühtsed hindamisinstrumendid** abivajaduse ja selle ulatuse hindamiseks;
- Korraldada abi osutamine **vajaduspõhiselt** vastavalt inimese reaalsele abivajadusele, mitte tuvastatud puude raskusastmele.

Erivajadusega inimese poliitika põhimõtete ja abistamise kaasajastamine

- Tagada teenuste pakkumine inimese **elu- või tegevuskoha lähedal**;
- Luua riigile **asenduskohustus**, mis tagab riigi poolse abi inimesele, kes on jäänud kohalikus omavalitsuses abita (asenduskohustust täidaks SKA);
- Kujundada ümber puuetega inimeste toetuste maksmine ning suunata nimetatud toetuste maksmiseks ettenähtud vahendid **toetusfondi kaudu kohalikele omavalitsustele koos terviksüsteemi kaasajastamisega – kas KOVdes on valmidus; võimekus; vajadus täiendava haldusressursi järgi...**

Erivajadusega inimese poliitika põhimõtete ja abistamise kaasajastamine

- **Tegevuskava:**

- Väljatöötamiskavatsus 2019
- Eelnõu 2020
- Rakenduse ettevalmistamine 2019-2021
- Jõustumine 2022-2026

Kuidas edasi?

- **Arutame valdkonnapoliitikaid edasi:**
 - SOM juhtrühmades;
 - ELVL sotsiaal-ja tervishoiuvaldkonna töörühmas (22.01)
 - ELVL juhatuses;
- Hoolekande uutest poliitikastest kujunevad 2019 riigieelarve olulised läbirääkimiste objektid!

